

Protocol Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

met afwegingskader

Inhoudsopgave:

1. Inleiding: verbeterde meldcode met afwegingskader	2
2. De meldcode	3,4,5
3. Het stappenplan	6
4. Omschrijving van de stappen	7,8
5. Verantwoordelijkheden	9,10
6. Participatie van het kind	11,12
7. Bijlage	
Bijlage 1: definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	13, 14
Bijlage 2: signaallijsten	15, 16, 17, 18
Bijlage 3: format signalen omschrijven	19, 20
Bijlage 4: tips in de gespreksvoering met kinderen	21, 22
Bijlage 5: informatie veilig thuis	23
Bijlage 6: aandachtspunten voor gesprek met ouders	24
Bijlage 7: risico taxatie	25
Bijlage 8: kindcheck	26
Bijlage 9: beroepsgeheim	27,28
Bijlage 10: registratie	29, 30, 31, 32, 33, 34
Bijlage 11: stroomschema	35

1. Inleiding: Verbeterde Meldcode met afwegingskader

Veiligheid en vertrouwen zijn de fundamenteën van een kind. Jaarlijks worden in Nederland meer dan 119.000 kinderen slachtoffer van verwaarlozing of mishandeling. Huiselijk geweld en kindermishandeling tasten niet alleen het vertrouwen van een kind in zichzelf aan, maar ook het gevoel van veiligheid in de wereld. De gevolgen hiervan kunnen levenslang doorwerken.

Bij SBO De Bouwsteen dragen wij het welzijn en de veiligheid van onze leerlingen hoog in het vaandel. In lijn met ons motto “ieder steentje een kei” zetten wij ons in om van elk kind een stevig fundament te maken. De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ondersteunt ons hierin door ons handvatten te bieden om signalen van onveiligheid vroegtijdig te herkennen en kinderen door te verwijzen naar passende hulp.

Sinds 1 juli 2013 is het voor alle organisaties die werken met kinderen en ouders wettelijk verplicht om de Meldcode toe te passen. Dit wettelijke kader maakt duidelijk welke taken en verantwoordelijkheden professionals hebben bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Om medewerkers hierbij te ondersteunen, is binnen onze school de aandacht functionaris het centrale aanspreekpunt.

Met de verbeterde Meldcode, die vanaf januari 2019 wordt gebruikt, kunnen situaties van onveiligheid nog beter en eerder in beeld worden gebracht. Binnen SBO De Bouwsteen hebben wij zowel een directe als een indirecte aandacht functionaris:

- De indirecte aandacht functionaris (Wendy van Rossum) richt zich op het implementeren, hanteren en borgen van de Meldcode binnen de school.
- De directe aandacht functionaris (Kim Paree) ondersteunt en adviseert collega's bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Op deze manier zorgen wij ervoor dat elk kind binnen onze school veilig kan opgroeien, ondersteund door een stevig fundament waarin vertrouwen, zorg en bescherming centraal staan.

2. De Meldcode

De meldcode is een stappenplan van vijf stappen dat beroepskrachten begeleidt vanaf het moment dat zij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling opmerken tot aan het moment dat zij eventueel besluiten een melding te doen. Het stappenplan maakt duidelijk wat er van de beroepskracht wordt verwacht en hoe hij of zij op een verantwoorde manier kan handelen bij vermoedens van onveiligheid.

De **aandachtsfunctionaris** ondersteunt de beroepskracht bij het doorlopen van de stappen van de meldcode.

De meldcode is gebaseerd op drie pijlers: **meldnormen**, **situaties van onveiligheid** en **afwegingsvragen**.

Meldnormen

Beroepskrachten moeten een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

- Bij acute onveiligheid, structurele onveiligheid of disclosure.
- In andere gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij/zij, gezien zijn/haar competenties en professionele grenzen, onvoldoende effectieve hulp kan bieden of organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Wanneer de beroepskracht constateert dat eerdere inspanningen om betrokkenen te beschermen tegen huiselijk geweld of kindermishandeling niet hebben geleid tot voldoende veiligheid of dat de onveiligheid zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn situaties vastgelegd waarin altijd gemeld moet worden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarin sprake is van:

- *Acute onveiligheid*
- *Structurele onveiligheid*
- *Disclosure* (het slachtoffer geeft zelf aan dat hij/zij mishandeling of verwaarlozing ervaart)

Acute onveiligheid

Een zorgvrager is in direct fysiek gevaar, zijn/haar veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en er is onmiddellijke bescherming nodig.

De beroepskracht beoordeelt voortdurend of iemand acuut (levens)gevaar loopt. Dit kan gaan om:

- Fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel)
- Bij zorgafhankelijke kinderen of ouderen: gebrek aan basiszorg zoals eten, drinken, kleding, onderdak, of het onjuist toedienen of nalaten van noodzakelijke medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een eerdere

geschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor toekomstige onveiligheid (zowel bij daders als slachtoffers).

Disclosure

Wanneer een kind of volwassene uit eigen beweging spreekt over huiselijk geweld of kindermishandeling, met of zonder expliciet verzoek om hulp, moet dit gemeld worden bij Veilig Thuis. Dit wordt ook wel onthulling genoemd. Disclosure duidt vaak op een acute crisis en het risico voor het welzijn of de veiligheid van het slachtoffer of andere gezinsleden.

Voor voorbeelden van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure in de beroepspraktijk, zie de bijlage(1).

Afwegingsvragen

In stap 4 van de meldcode ondersteunt het afwegingskader de beroepskracht met vijf afwegingsvragen. Deze vragen helpen bij de beslissingen die in stap 5 moeten worden genomen over het al dan niet doen van een melding.

3. Het stappenplan

Wie: De leerkracht van school signaleert problemen omtrent huiselijk geweld en/ of kindermishandeling.

Stap 1:

In kaart brengen van signalen
Kindcheck

De leerkracht: observeert brengt de signalen in kaart documenteert de signalen in Parnassys bespreekt de zorg met betrokkenen (oa ouders en het kind). Daarnaast bespreekt hij/zij de zorg met de intern begeleider en aandachtfunctionaris.

Bespreken tijdens een leerlingen bespreking of spreekuur.

Intern begeleiders: Bianca Veen, Eline Boon, Mandy Koster.

Aandachtsfunctionaris/schoolmaatschappelijk werker: Kim Paree. Collegiale consultaties bij: CJG, schoolarts of leerplichtambtenaar Verwijsindex: SISA

Stap 2:

Collegiale consultatie

Bij twijfel: Veilig Thuis (anoniem) Bij twijfel: Ietseldeskundige

De aandachtfunctionaris: doet collegiale consultatie heeft contact met Veilig Thuis (anoniem) geeft (indien van toepassing) signaal in Verwijsindex documenteert in Parnassys

Stap 3:

Gesprek met cliënt/betrokkenen

De leerkracht, zo nodig samen met IB/en of aandachtfunctionaris: heeft gesprek met de cliënt/betrokkenen (kindgesprek/ oudergesprek) documenteert in Parnassys

Stap 4:

Wegen van het geweld
Bij twijfel: altijd Veilig Thuis
Bespreken met betrokkenen

De aandachtfunctionaris: beoordeelt de risicotaxatie (bijlage 8) heeft contact met Veilig Thuis beslist over wel/niet melden bespreekt de casus met het onderwijsbegeleidingsteam van de school documenteert in Parnassys

De aandachtfunctionaris: bespreekt dit met betrokkenen organiseert hulp blijft kind, ouder, cliënt volgen documenteert in Parnassys

Stap 5

Beslissen met veilig thuis

De aandachtfunctionaris: bespreekt de melding met betrokkenen meldt bij Veilig Thuis documenteert in Parnassys.

Afweging 1:

Is melden noodzakelijk?
Melden is noodzakelijk als er sprake is van acute of structurele onveiligheid

De aandachtfunctionarissen Registreren het aantal meldingen bij Veilig Thuis

Afweging 2:

Is hulp (ook) mogelijk?

1. Omschrijving van de stappen

Stap 1

- In elke groepmap is de handleiding “Signaallijsten huiselijk geweld en kindermishandeling (zie bijlage))” aanwezig.
- De leerkracht signaleert.
- De leerkracht brengt de signalen in kaart door waarneembare feiten te noteren in Parnassys.
- Hiervoor gebruikt de leerkracht de volgende observatie instrumenten: observatie in de groep, oudergesprekken, telefonisch contact, interactie ouder/kind en oudergesprekken
- De leerkracht neemt, zo nodig, contact op met de intern begeleider en aandachtsfunctionaris.
- Kindcheck. Zijn er meerdere kinderen binnen het gezin? Lopen ook deze kinderen gevaar? (Zie Kindcheck in hoofdstuk 5)

Stap 2

- De leerkracht bespreekt de signalen tijdens het spreekuur met het onderwijsbegeleidingsteam, de intern begeleider en schoolmaatschappelijk werkster (aandachtfunctionaris) en adjunctdirecteur (aandachtfunctionaris) hierbij aanwezig of
- De leerkracht bespreekt de signalen met de intern begeleider en de aandachtsfunctionaris.
- De aandachtsfunctionaris neemt, zo nodig, contact op met de leerplichtambtenaar, een medewerker van het CJG of schoolarts/schoolverpleegkundige.
 - De aandachtsfunctionaris neemt, anoniem, contact op met Veilig Thuis en vraagt om advies.
- De aandachtsfunctionaris geeft, een signaal af in SISA om te kijken of er al meerdere instanties een signaal hebben afgegeven over het gezin/ kind.
- Alle gesprekken worden door de leerkracht/intern begeleider in samenwerking met de aandachtsfunctionaris gedocumenteerd in Parnassys.

Stap 3

- De aandachtsfunctionaris samen met de betrokken leerkracht en/ of deskundige besluiten wie een gesprek met het kind gaat houden. Een informatief gesprek. (Zie “bijlage 6” en “extra tips” voor het gesprek met kinderen en jongeren in hoofdstuk 6.)
- Het gesprek met het kind wordt gehouden en gedocumenteerd. In Parnassys gehangen.
- Het gesprek met de ouders wordt gehouden en gedocumenteerd. In Parnassys gehangen.

Stap 4

- De leerkracht/ intern begeleider, aandachtsfunctionaris en de deskundige beoordelen de risicotaxatie. (zie bijlage 8)
- Veilig Thuis worden geraadpleegd.
- Bij de beoordeling worden beide aandachtfunctionarissen betrokken. Zij zijn samen de eindverantwoordelijke.
- De vijf afwegingsvragen worden doorgenomen (zie onder)
- Er wordt een beslissing genomen om wel/ niet te melden.
- Ouders worden geïnformeerd over de beslissing.

Vijf afwegingsvragen

1	<i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i>
	Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier.
	Ja: Ga verder met afweging 2.

Meldnorm 1	2	<i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i> Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
	3	<i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.
Meldnormen 2 en 3	4	<i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.
	5	<i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

Stap 5

1: Is melden noodzakelijk?

- De melder neemt bij een melding samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door
- Aan de ouders wordt meegedeeld dat er een melding zal worden gedaan bij Veilig Thuis. Dit gesprek wordt gedocumenteerd en in Parnassys vastgelegd.

2: Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?

- Ouders geven aan dat zij hulp van deskundigen willen aanvaarden. De hulp wordt via een medewerker CJG georganiseerd.
- De intern begeleider/ leerkracht/aandachtsfunctionaris houdt contact over de hulp aan het gezin.
 - De leerkracht houdt de signalen bij in Parnassys.
 - Aan de ouders wordt meegedeeld dat er een melding zal worden gedaan bij Veilig Thuis. Dit gesprek wordt gedocumenteerd en in Parnassys vastgelegd.

5. verantwoordelijkheden

Vertrouwelijke informatie

Vertrouwelijke informatie wordt alleen doorgegeven/besproken met andere organisaties als ouders hiervan op de hoogte zijn gebracht en hun toestemming hebben verleend om de gegevens uit te wisselen. Hierop zijn bepaalde uitzonderingen van toepassing. (Zie verder eengerelateerd geweld/ meisjesbesnijdenis.) Deze uitzonderingen worden altijd door de aandacht functionaris worden gemaakt. Daarnaast worden deze gesprekken zo veel als mogelijk door de aandachtsfunctionaris gevoerd. Ook bij acuut gevaar voor cliënt (kind) of medewerker van de organisatie, mag contact worden opgenomen met Veilig Thuis voor advies.

Documenteren

Zie stap 1 t/m 5. In ons registratiesysteem is het mogelijk om een leeg format aan te klikken waarin stappen uit de meldcode zijn opgenomen. Deze optie kan worden aangeklikt en ingevuld voor het betreffende kind. In de registratie zullen feitelijke gegevens worden opgenomen. Deze gegevens zijn alleen in te kijken voor degene die betrokken zijn bij het kind.

Kindcheck

Binnen SBO De Bouwsteen is de Kindcheck onderdeel van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Wanneer leerkrachten signalen opvangen dat een ouder of verzorger kampt met psychische problemen, verslaving, ernstige stress of huiselijk geweld, wordt nagegaan of er minderjarige kinderen bij betrokken zijn en of zij veilig opgroeien. Deze zorgen worden besproken met de intern begeleider en/of de aandachtsfunctionaris. Indien nodig wordt advies ingewonnen bij Veilig Thuis en wordt het stappenplan van de meldcode gevolgd. De veiligheid en het welzijn van het kind staan hierbij altijd centraal.

De Kindcheck is bedoeld om kinderen in risicovolle situaties zo vroeg mogelijk in beeld te krijgen en goede hulp in gang te zetten. Zo geldt de Kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

Heeft u twijfels over de veiligheid van de kinderen? Dan doorloopt u de stappen van de Meldcode. U legt eerst vast door welke signalen bij de ouder u twijfelt over de veiligheid van de kinderen. Daarna volgt u de verdere stappen van de Meldcode die ervoor zorgen dat er ook verder onderzoek plaatsvindt en dat er, zo nodig, passende hulp komt (zie ook bijlage 9).

Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eengerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eengerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een veilig thuis om passende adviezen te vragen. Bij nood kan 112 gebeld worden.

Informatie over meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie met een ouder/verzorger/leerling is van wezenlijk belang.

Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is.

Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn ouder/verzorger of leerling daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een ouder/verzorger, of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

Verwijsindex risicojongeren

SISA staat voor Signaleren en Samenwerken.
Het is ook het SamenwerkingsInstrument Sluitende Aanpak.

SISA is een computersysteem waarin professionals kunnen signaleren dat zij betrokken zijn bij een kind/jongere van 0 tot 23 jaar. Op deze manier kunnen professionals met elkaar afstemmen om de best mogelijke begeleiding te bieden

In SISA staat geen inhoud, geen dossier. Een professional signaleert dat hij of zij betrokken is, niet waarom. Met SISA wordt alleen maar bijgehouden of er meerdere professionals op hetzelfde moment bij hetzelfde kind, dezelfde jongere of binnen hetzelfde gezin betrokken zijn.

Via SISA werken organisaties, die met jongeren/kinderen werken, nauw samen. Met elkaar vormen ze een sluitend netwerk om de kinderen/jongeren die risico's lopen of problemen hebben te signaleren en te begeleiden. Voor iedereen die met jeugd te maken heeft is SISA belangrijk gereedschap.

SISA richt zich op alle instellingen, organisaties en gemeentelijke diensten die de betreffende kinderen/jongeren en eventueel hun gezinnen via een op maat gesneden traject ondersteuning te bieden en begeleiden. Door vroegtijdig te signaleren en begeleiding te bieden kan erger worden voorkomen.

De aandachtfunctionaris van de Bouwsteen Kim Paree, geeft een signaal in Sisa af zodra dit wordt besloten in stap 2.

6. Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen die professioneel betrokken zijn en die zij vertrouwen. Bij elke stap van de meldcode houden wij het belang van het kind centraal.

Het betrekken van het kind

Het kind wordt actief betrokken bij het proces. Dit betekent dat het kind wordt gevraagd naar:

- De mening over de zorgen over de thuissituatie.
- Door het kind voorgestelde oplossingen.
- Inzicht in voorgenomen beslissingen van professionals, zoals het besluit om een melding te doen, hulp te bieden of de zaak af te sluiten.

Tijdens overleggen wordt de mening van het kind meegenomen door de aandachtsfunctionaris. Het kind krijgt:

- Informatie over het uiteindelijke besluit.
- Uitleg over hoe zijn of haar visie is meegewogen in de besluitvorming.
- De mogelijkheid bezwaar te maken, waarbij dit bezwaar serieus wordt meegenomen.

Professionals streven ernaar zo eerlijk en helder mogelijk te communiceren, zodat kinderen zich gezien en begrepen voelen. Vertrouwen vormt hierin de basis: een klein gebaar, een hand, een lach of een compliment kan veel betekenen voor het kind.

Drie pijlers voor professionele begeleiding

Om kinderen te ondersteunen in een stressvolle situatie richten professionals hun handelen op drie pijlers:

1. **Bieden van veiligheid**
 - Fysieke en psychische veiligheid door voorspelbaarheid, structuur en duidelijkheid.
2. **Stimuleren van relaties**
 - Positieve relaties met volwassenen en leeftijdsgenoten zodat het kind zich gezien voelt en kan leren vertrouwen.
3. **Hanteren van emoties en gedrag**
 - Kinderen helpen hun emoties en gedrag te begrijpen, impulsen te beheersen en zich op een passende manier uit te drukken.

Informatie en rechten van het kind

Tijdens kindgesprekken wordt het kind geïnformeerd over:

- Het proces en de genomen besluiten.
- De zorgen die er zijn en wie hierbij betrokken is.
- Mogelijkheden om mee te denken, participeren en bezwaar te maken.
- Het recht om klachten in te dienen of verzet aan te tekenen.

In de klas of tijdens leefstijllessen wordt ook aandacht besteed aan wat veilig opgroeien inhoudt. Het kind wordt duidelijk gemaakt dat hij of zij nooit schuld heeft aan wat er thuis gebeurt en krijgt informatie over wat een normale omgang tussen ouder en kind is.

Gespreksvoering met kinderen

Kinderen worden serieus genomen door een oprechte, geïnteresseerde en respectvolle houding van professionals. Belangrijke elementen zijn:

- Echte interesse tonen en actief luisteren.
- Kinderen geloven en hun mening meewegen bij beslissingen.
- Uitleg geven waarom het proces soms anders verloopt dan het kind zou willen.
- Contact blijven onderhouden, ook als er geen direct probleem is.

Kinderen voelen zich het meest gehoord wanneer het gesprek informeel kan plaatsvinden, bijvoorbeeld tijdens een wandeling, spel of door tekenen. Gesprekken moeten plaatsvinden in een veilige, rustige omgeving, waarbij het kind zich niet bekeken voelt.

Tips voor een kindgesprek

- Ga apart met het kind in gesprek en respecteer de vertrouwelijkheid.
- Wees eerlijk, open en oprecht; geef toe als je iets niet weet of onzeker bent.
- Behandel het kind niet als “casus” maar als mens; maak onderscheid tussen gedrag van ouders en hun persoon.
- Stel open vragen zoals “Wat gebeurde er toen?” of “Wat dacht je toen?” en vermijd te veel vragen achter elkaar.
- Geef het kind de tijd om te antwoorden en bied verschillende manieren om zich uit te drukken (tekenen, spel, praten).
- Toon waardering en erken de gevoelens van het kind, zonder te veel te focussen op emotionele details die het kind nog niet kan verwerken.

Een eerste indruk is belangrijk: wees bewust van je houding, toon dat het kind belangrijk is en geef complimenten voor kleine dingen. Kinderen merken snel of een professional er écht voor hen wil zijn.

Steun van de leerkracht

De leerkracht ondersteunt het kind gedurende het hele proces en bewaakt de vertrouwensband. Gesprekken die het kind in een lastige positie kunnen brengen, worden door anderen gevoerd, zodat de leerkracht als veilige en betrouwbare volwassene blijft functioneren.

Bijlage 1: Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn standaard definities en voorbeelden opgesteld. Deze voorbeelden zijn gericht op de praktijk van het onderwijs.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene. • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken. • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	• Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bijlage 2: Signalenlijsten

Signalenlijst kindermishandeling (4-12 jaar)

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.)

Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Signalenlijst 4-12 jaar

1. Psycho-sociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraak-, motorische-, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- regressief gedrag
- niet zindelijk

relationele problemen t.o.v. de ouders

- totale onderwerping aan de wensen van de ouders
- sterk afhankelijk gedrag t.o.v. de ouders
- onverschilligheid t.o.v. de ouders
- kind is bang voor ouder
- kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn

relationele problemen t.o.v. andere volwassenen

- bevriezing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact waakzaam, wantrouwend

relationele problemen t.o.v. andere kinderen

- speelt niet met andere kinderen
- is niet geliefd bij andere kinderen
- wantrouwend
- terugtrekken in eigen fantasiewereld

gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering
- labiel, nerveus, gespannen
- depressief
- angstig

- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apatisch, lusteloos
- agressief
- hyperactief
- destructief
- geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- vermoeidheid, lusteloosheid
- niet huilen, niet lachen
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- schuld-en schaamtegevoelens
- zelfverwondend gedrag
- eetproblemen
- anorexia/boulimia
- slaapstoornissen
- bedplassen/broekpoepen

2. Signalen die specifiek zijn voor de schoolsituatie

plotselinge achteruitgang in schoolprestaties

- leerproblemen
- vaak absent
- geheugen-en/of concentratieproblemen
- faalangst
- niet willen uitkleden voor de gymles
- altijd heel vroeg op school zijn
- na schooltijd bij school blijven hangen
- stipt op tijd thuis moeten zijn
- buiten school geen contact mogen hebben met andere kinderen

3. Medische signalen

lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-bijt-of brandwonden
- botbreuken
- littekens

verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- slechte hygiëne
- onvoldoende kleding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg, veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde zieknehuisopnamen
- recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- traag herstel voor onvoldoende zorg

overige medische signalen

- ondervoeding
- achterblijven in lengtegroei
- psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn)

4. Kenmerken ouders/gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind
- ouder heeft irreële verwachtingen t.a.v. het kind
- ouder toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen ouder

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus, gespannen
- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen, ziekenhuizen gaan (shopping)
- afspraken niet nakomen
- kind opeens van school halen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- ouder met psychiatrische problemen
- verslaafde ouder

gezinskenmerken

- multi-probleemgezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal –economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie
- veel ziekte in gezin
- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

5. Specifieke signalen bij seksueel misbruik

lichamelijke kenmerken

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina en/of anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen en/of zitten
- seksueel overdraagbare ziekten

relationele problemen

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie)

gedragsproblemen

- afwijkend seksueel gedrag

- excessief en/of dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag t.o.v. andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief zelfbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam op slot)
- geen plezier in bewegingsspel

6. Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

- medische gegevens over eerdere behandelingen is moeilijk te verkrijgen
onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- symptomen verdwijnen wanneer verzorger en kind worden gescheiden
- een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- de moeder niet terugschrikt voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aan dringt
- voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- de volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- de moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- vaak van arts wisselen

Bijlage 3: Format signalen omschrijven

Doel: Het systematisch registreren van signalen van (vermoedelijke) kindermishandeling, zodat vervolgstappen in de meldcode verantwoord kunnen worden genomen.

1. Algemene gegevens

- Naam kind:
- Geboortedatum:
- Datum van signalering:
- Naam melder / professional:
- Functie / rol:

2. Type signalen

Omschrijf de signalen zo concreet mogelijk. Denk hierbij aan:

A. Lichamelijk

- Onverklaarbare blauwe plekken, brandwonden, snijwonden of ander letsel
- Regelmatige verwondingen zonder plausibele verklaring
- Tekort aan kleding of schoeisel passend bij weersomstandigheden

B. Seksueel

- Ongepaste seksuele gedragingen of kennis voor leeftijd
- Ongewenste aanrakingen of seksuele intimidatie
- Signaleren van seksuele uitingen of opmerkingen die zorgen baren

C. Psychisch / emotioneel

- Angstig, teruggetrokken of somber gedrag
- Overmatig boos, agressief of uitdagend gedrag
- Extreme afhankelijkheid van ouders of verzorgers
- Bedreigingen, vernedering of isolatie

D. Verwaarlozing / gebrek aan basiszorg

- Onvoldoende voeding, hygiëne of medische zorg
- Onvoldoende toezicht of veiligheid
- Regelmatige schoolverzuim of onverzorgd uiterlijk

E. Andere signalen

- Disclosure: het kind vertelt zelf over mishandeling of verwaarlozing
- Herhaalde incidenten of signalen van eerdere meldingen
- Andere zorgen (specificeren): _____

3. Context / observaties

- Situatie waarin signalen zijn opgemerkt:
- Reacties van het kind:
- Reacties van ouders/verzorgers:

4. Verhelderingsvragen bij zorg

Beantwoord deze vragen om een compleet beeld van de situatie te krijgen:

- Sinds wanneer doet zich dit voor?
Weken, maanden: _____
- Hoe vaak doet het zich voor?
Per week, dag, maand: _____
- Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?
Hoe is dit te zien, waaraan, wie: _____
- In welke situatie(s) / op welke momenten?
Met wie, wat en hoe: _____
- Is er een aanleiding voor dit gedrag (situatie) aan te wijzen?
- Wat is het gevolg van het gedrag of de situatie?
voor het kind, ouder(s), betrokkenen, omgeving: _____
- Wordt de zorg door betrokkenen gedeeld?
welke zorg, door wie: _____
- Door wie wordt wat aangegeven?
bijvoorbeeld: moeder geeft bij de leerkracht aan dat: _____
- Welke acties zijn al ondernomen?
Door wie, wat, hoe en resultaat: _____
- Hoe gaat het kind op dit moment fysiek en emotioneel?
- Voelt het kind zich veilig thuis en op andere plekken?
- Zijn er externe factoren (verslaving, psychische problemen, financiële stress) die van invloed zijn?
- Welke ondersteuning of hulpverlening is al geprobeerd of beschikbaar?

5. Gevoel van urgentie

- Acuut gevaar voor kind (direct handelen nodig)
- Structurele onveiligheid (risico op herhaling)
- Nog onduidelijk, verder onderzoek nodig

6. Acties / vervolgstappen

- Gesprek met kind (zie stappen meldcode)
- Overleg met aandachtsfunctionaris
- Hulpverlening aangeboden / georganiseerd
- Melding Veilig Thuis overwogen / gedaan
- Andere acties: _____

Tip voor gebruik:

Houd dit format zo dicht mogelijk bij de feiten. Noteer wat je ziet, hoort of ervaart, zonder aannames of interpretaties. Dit maakt het makkelijker om te bepalen of een melding noodzakelijk is en ondersteunt een verantwoorde besluitvorming in de meldcode.

Bijlage 4: Tips voor gesprekken met een kind

Praten met kinderen over moeilijke situaties thuis vraagt rust, veiligheid, een open houding en het gebruik van open vragen. Het belang van het kind staat altijd voorop.

Afstemmen op leeftijd en ontwikkeling

Pas je taalgebruik, manier van vragen, ondersteunende materialen (bijvoorbeeld tekenen of spel) en de lengte van het gesprek aan op het ontwikkelingsniveau van het kind. Binnen deze randvoorwaarden kunnen kinderen volwaardige gesprekspartners zijn en actief deelnemen aan het gesprek.

Transparantie en betrouwbaarheid

Wees transparant en betrouwbaar: zeg wat je doet en doe wat je zegt. Toon je betrokkenheid en oprechte belangstelling voor het kind.

Loyaliteit van het kind

Kinderen voelen vaak een sterke loyaliteit naar hun ouders. Vermijd negatieve opmerkingen over ouders en benadruk dat je zowel het kind als de ouders wilt ondersteunen. Vraag ook naar de leuke momenten thuis. Afwisseling tussen positieve en negatieve onderwerpen helpt vaak om het kind zich veilig genoeg te voelen om te praten.

Begin met wat je weet

Vertel een kind wat je al weet over de situatie, zodat het kind gemakkelijker kan reageren.

Voorbeeld:

"Papa en mama hebben me al verteld dat ze vaak ruzie maken thuis, ook als jij erbij bent.

Vertel eens, hoe gaat dat dan? Wat doen papa en mama? En wat doe jij als zij ruzie maken?"

Respecteer gevoelens en zelfbeschikking

Respecteer de gevoelens van het kind: verdriet, angst, boosheid, schaamte of schuld zijn normale reacties. Bagatelliseer emoties niet en geef geen onrealistisch geruststellende opmerkingen. Respecteer ook de zelfbeschikking van het kind; als een kind niet verder wil praten of geen details wil delen, accepteer dat.

Vertrouwen en geloven wat het kind vertelt

Laat merken dat je gelooft wat het kind vertelt. Dit is cruciaal voor het vertrouwen. Realiseer je dat kinderen gebeurtenissen soms anders interpreteren of dat het verhaal niet volledig overeenkomt met de werkelijkheid, omdat het moeilijk of pijnlijk is om alles te vertellen. Focus daarom op feitelijke vragen:

- "Wat gebeurde er precies die laatste keer?"
- "Wat deed jouw vader toen?"
- "Waar was jij toen je ouders ruzie kregen?"
- "Wat deed jij toen?"

Betrek het kind bij oplossingen

Vraag kinderen wat er zou moeten veranderen om het thuis beter te maken. Kinderen hebben vaak goede ideeën, maar zij zijn niet verantwoordelijk voor de uitvoering. Voorbeeld: een meisje wilde niet meer naar haar vader vanwege een omgangsregeling. Bij doorvragen bleek dat ze graag haar knuffel mee wilde nemen. Dit is een oplossing die het kind kan aangeven, terwijl de ouders beslissen over de uitvoering.

Schuldgevoelens bij kinderen

Kinderen denken vaak dat mishandeling hun schuld is. Het is belangrijk hen te laten weten dat mishandeling nooit hun schuld is, ongeacht hun gedrag. Voorbeeld:

"Veel kinderen denken dat het hun schuld is dat ze geslagen worden. Dat snap ik goed. Maar het is belangrijk dat je weet dat het niet jouw schuld is. Ouders mogen je niet slaan."

Geen geheimen beloven

Je kunt een kind niet helpen als je niets mag doen. Leg uit wat je gaat doen en betrek het kind bij de vervolgstappen. Dit maakt je transparant en betrouwbaar. Voorbeeld:

"Wat we samen hebben besproken ga ik delen met papa en mama. Het is belangrijk dat zij weten wat jij leuk vindt thuis, en ook wat je verdrietig maakt. Samen kunnen we een plan maken zodat er minder verdrietige dingen gebeuren. Jij bent heel belangrijk in dat plan."

Samengevat:

- Stem je gesprek af op leeftijd en ontwikkeling.
- Wees transparant, betrouwbaar en betrokken.
- Respecteer gevoelens, zelfbeschikking en loyaliteit van het kind.
- Vraag naar feiten, niet alleen naar gevoelens.
- Betrek het kind bij oplossingen, zonder verantwoordelijkheden op te leggen.
- Maak duidelijk dat mishandeling nooit de schuld van het kind is.
- Beloof geen geheimhouding, maar bespreek wat er gaat gebeuren.

Bijlage 5: gegevens veilig thuis

Veilig Thuis is het landelijke advies- en meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling. Iedereen die te maken heeft met deze problematiek, zich zorgen maakt over iemand of twijfelt wat te doen, kan contact opnemen voor advies of om een melding te doen. Veilig Thuis luistert zonder oordeel, denkt mee en helpt zoeken naar passende oplossingen.

Veilig Thuis kan helpen door:

- Advies te geven bij zorgen of signalen van onveiligheid.
- Meldingen in ontvangst te nemen van (vermoedens van) huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Samen met jou te bekijken wat er nodig is en – indien van toepassing – te onderzoeken of er daadwerkelijk sprake is van onveiligheid.
- Gezinnen te ondersteunen bij het organiseren van hulp of doorverwijzing naar passende hulpverlenende instanties.
- Signalementen te delen met betrokken hulpverleners als dit nodig is voor de veiligheid van betrokkenen.

Je kunt 24 uur per dag, 7 dagen per week contact opnemen met Veilig Thuis: 0800-2000 (gratis)

Bij het bellen kies je de naam van de woonplaats of regio zodat je wordt doorverbonden met de juiste regionale organisatie.

In acuut gevaar (bij directe bedreiging van veiligheid) bel je altijd eerst 112.

Bijlage 6: aandachtspunten oudergesprek

Het kan lastig zijn om met ouders in gesprek te gaan wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling. Toch is een dergelijk gesprek vaak nodig om een juist beeld van de situatie te krijgen. In sommige gevallen kan blijken dat er iets anders aan de hand is dan gedacht, of kan het gesprek het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om zelf hulp te zoeken. Als ouders terughoudend, defensief of zelfs agressief reageren, is dit vaak juist een reden om je ernstige zorgen te blijven maken.

Houd ook rekening met de mogelijkheid dat het kind door iemand anders dan de ouders wordt mishandeld. Probeer tijdens het gesprek de zorgen te delen door naast de ouders te staan, niet tegenover hen.

Belangrijke aandachtspunten tijdens het gesprek

- Maak vooraf het doel van het gesprek duidelijk.
- Gebruik bij voorkeur niet het woord “kindermishandeling” in het begin.
- Benoem feitelijk wat je hebt waargenomen bij het kind.
- Vraag of de ouders de zorgen herkennen en hoe zij het kind thuis beleven.
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders met betrekking tot hun kind.
- Spreek ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder.
- Nodig ouders uit om te praten door open vragen te stellen: wie, wat, waar, hoe, wanneer.
- Praat vanuit jezelf, bijvoorbeeld: “Ik zie dat...”.
- Wees eerlijk en open, vermijd vrijblijvendheid.
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven.
- Leg afspraken en besluiten na afloop kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie.
- Kies een invalshoek die aansluit bij de cultuur en gewoonten van het gezin.

Voorbeelden van hulpzinnen

Inleidende zinnen:

- “Ik wil met u praten over een verandering in het gedrag van uw kind.”
- “Ik maak me zorgen over uw kind, omdat ...”
- “Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is uw kind ...”

Feiten benoemen:

- “Mij valt op ..., het lijkt of ...”
- “Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk ...”
- “Uw kind is de laatste tijd wat stiller / ongeconcentreerder / rumoeriger / drukker / afweziger / verdrietiger / boos / geheimzinniger en daar maak ik me zorgen over.”
- “Uw kind heeft de laatste tijd moeite met andere kinderen, mij valt op ...”
- “Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met regels). Hoe ervaart u dat zelf? Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?”
- “Hoe gaat het bij u thuis?”
- “Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, straat, familie)?”
- “Het lijkt of uw kind gepest wordt of bang is, of straf krijgt, of niet gelukkig is. Wat merkt u daarvan?”

Vervolg van het gesprek:

- “Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden.”

Bijlage 7: risicotaxatie

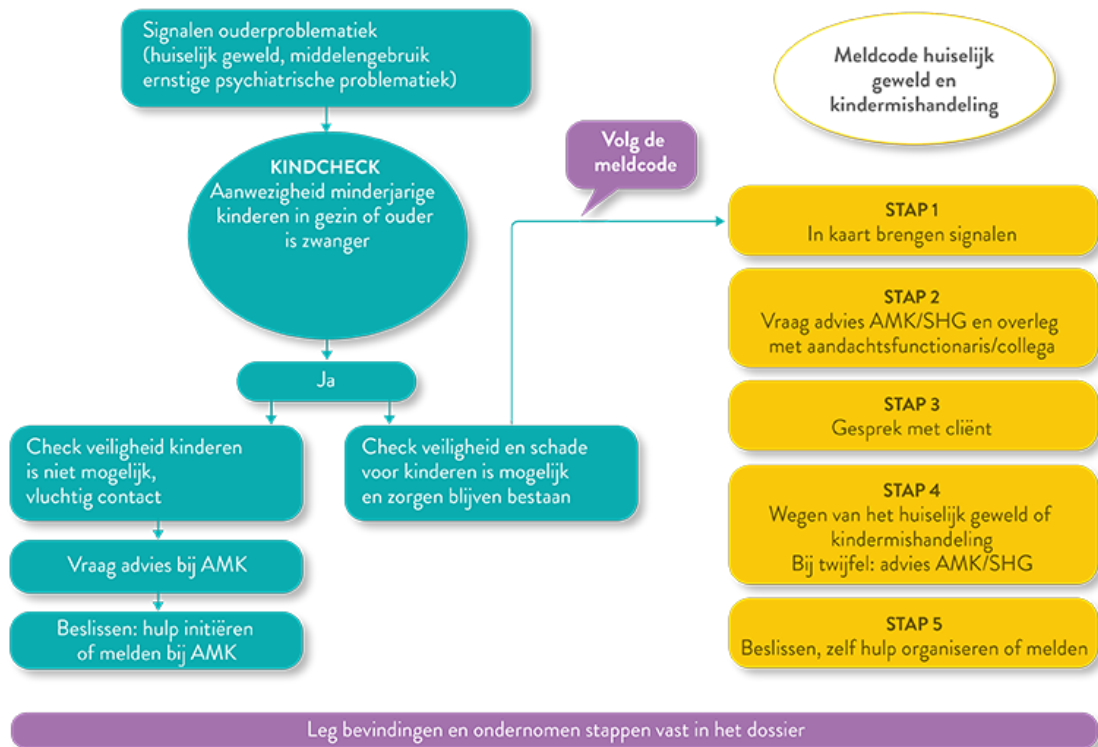
Het Balansmodel kind en gezin

Draaglast		Draagkracht	
Risicofactoren (-)		Beschermdende factoren (+)	
I Microsysteem			
1. Kindfactoren		hoge intelligentie, positief zelfbeeld, makkelijk temperament, sociale competentie, lichamelijke gezond	
2. Ouder		goede gezondheid, stabiele persoonlijkheid, positieve jeugdervaringen	
3. Gezinsfactoren		sociale en pedagogische competentie, affectieve gezinsrelaties	
II Mesosysteem			
4. Sociale gezinsfactoren		sociale steun, familie- en vriendennetwerk, goede sociale verbindingen	
5. Sociale buurtfactoren		sociale cohesie, goede en toegankelijke en sociale pedagogische infrastructuur (zorg, onderwijs en welzijn)	
6. School		veilig klimaat, goede sfeer, samenwerkingsrelatie ouders-kdv/scholen, zorg/counseling door kdv/school, sociale steun van pedagogisch medewerker/leerkracht	
III Macrosysteem			
7. Sociaal economische gezinsfactoren		goed inkomen, goede opleiding, werk	
8. Culturele factoren		waarden in overeenstemming met dominante cultuur	
9. Maatschappelijke factoren		stabiel sociaal en politiek klimaat, open tolerante samenleving	

Uit: Bakker, I., Bakker, C., Van Dijke, A. & Terpstra, L. (1998). O&O in perspectief (p. 21), Utrecht: NIZW

Bijlage 8: kindcheck.

De Kindcheck valt onder stap 1 van de Meldcode: het in kaart brengen van signalen. Je kunt de Kindcheck uitvoeren met de hulp van dit stappenplan.

In een gesprek met de ouder ga je na in hoeverre de kinderen waarvoor hij of zij zorgt, last hebben van de problemen. Het doel van dit gesprek is dat je beoordeelt of het nodig is om verdere stappen te (laten) ondernemen omdat de situatie van de ouder schadelijk is of kan zijn voor de kinderen. Kinderen hebben een veilige en stabiele omgeving nodig, waarin zij zich fysiek, sociaal en emotioneel kunnen ontwikkelen. In het gesprek met de ouder ga je na in hoeverre jouw cliënt in staat is om de kinderen te verzorgen en te beschermen tegen gevaar. En of hij of zij dat samen met iemand doet.

Weggenomen of blijvende zorgen?

Het kan zijn dat je zorgen worden weggenomen door wat de cliënt daarover vertelt.

Bijvoorbeeld omdat je cliënt vertelt dat er nog een andere ouder aanwezig is of dat de familie de kinderen opvangt. Het kan ook zijn dat je, door wat je ziet en hoort, nog steeds bezorgd bent over de situatie van de kinderen. Het gaat er dus niet om dat je moet inschatten hoe groot het risico is of hoe schadelijk de situatie is. In feite wil je alleen onderzoeken of je zorgen weggenomen kunnen worden. Als dat niet het geval is, moet je verder de stappen van de Meldcode volgen.

Bijlage 9: Beroepsgeheim en conflict van plichten

Inhoud en doel van het beroepsgeheim

Elke beroepskracht die cliënten hulp, zorg of begeleiding biedt, heeft een beroepsgeheim. Dit houdt in dat informatie over een cliënt niet zonder toestemming aan derden mag worden verstrekt. Het doel is het vertrouwen van de cliënt te waarborgen en de drempel naar hulpverlening zo laag mogelijk te houden.

De wettelijke basis voor het beroepsgeheim is onder meer te vinden in:

- Artikel 8 van het **Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens**
- Artikel 10 van de **Grondwet**
- Artikel 272 van het **Wetboek van Strafrecht**

De paradox van de geheimhoudingsplicht

Het beroepsgeheim is cruciaal om cliënten open te laten spreken. Tegelijk kan een te strikte interpretatie ertoe leiden dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft, niet geholpen wordt. Evenwicht is essentieel: geheimhouding waar mogelijk, doorbreking waar nodig.

Toestemming vragen

Als gegevens van een cliënt aan een ander worden verstrekt – bijvoorbeeld bij een melding aan Veilig Thuis – geldt als hoofdregel dat toestemming wordt gevraagd.

- Geef toestemming: de melding kan worden gedaan.
- Weigert de cliënt toestemming: de beroepskracht maakt een nieuwe afweging.

Wetgeving:

- Vanaf 16 jaar geeft een cliënt zelf toestemming (Wet bescherming persoonsgegevens).
- Vanaf 12 jaar heeft een cliënt dit recht in het kader van de Wet op de jeugdzorg en de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst.
- Bij cliënten jonger dan 16 jaar moet ook met ouders worden gesproken, omdat meldingen vaak gegevens over zowel het kind als de ouder bevatten.
- Toestemming kan worden overgeslagen bij directe veiligheidsrisico's voor het kind, de beroepskracht of anderen.

Conflict van plichten

Een conflict van plichten ontstaat wanneer een beroepskracht zijn zwijgplicht moet respecteren, maar alleen door te spreken de cliënt kan helpen. Het gaat om situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt en hulp van een ander noodzakelijk is.

Beslissing over doorbreken van het beroepsgeheim:

De (tucht)rechtspraak erkent dat een beroepskracht in een conflict van plichten mag spreken, mits dit zorgvuldig gebeurt.

Vragen ter zorgvuldige besluitvorming:

1. Kun ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt of diens kinderen behartigen?
2. Is er een andere manier om dit doel te bereiken zonder mijn beroepsgeheim te schenden?
3. Waarom kan ik geen toestemming vragen of krijgen van de cliënt?
4. Wegen de belangen van de cliënt bij het spreken zwaarder dan de belangen bij geheimhouding?
5. Welke informatie moet ik aan wie verstrekken om het geweld of de mishandeling effectief aan te pakken?

Positie van de cliënt

Bij het doorbreken van geheimhouding speelt de afhankelijkheid van de cliënt een rol. Bij kinderen en jongeren, of bij cliënten die minder zelfredzaam zijn, kan eerder worden besloten om te spreken.

Meerderjarigen beslissen in beginsel zelf over hun leven en hulpverlening. Toch kan in ernstige situaties – zoals bij huiselijk geweld – een inbreuk op zelfbeschikking nodig zijn om de cliënt te beschermen.

Zorgvuldigheid en advies

Voor een zorgvuldige besluitvorming geldt:

- Overleg met een deskundige collega/aandachtsfunctionaris
- Zo nodig anoniem advies van Veilig Thuis
- Verzamelen van voldoende feiten en signalen
- Zorgvuldige afweging van belangen
- Bespreken van het besluit met de cliënt indien mogelijk

Hulpmiddel: de privacyhelpdesk van het Ministerie van Justitie: www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Wettelijk meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling geldt het wettelijk meldrecht (artikel 53 lid 3 Wet op de jeugdzorg). Beroepskrachten mogen in deze gevallen zonder toestemming van het kind of de ouder melding doen bij Veilig Thuis en informatie verstrekken.

Bijlage 10: registratieformulier

Stap 1 - Breng signalen in kaart: Beschrijf de feitelijke, objectieve signalen
Kind
Ouder
Omgeving

Verdiepingsvragen signalen: beantwoord per signaal de volgende vragen zo concreet en feitelijk mogelijk
Waar en wanneer wordt het signaal gezien, gehoord of geroken?
Wie zijn erbij betrokken? (zelf gezien, gehoord of geroken, gehoord van)
Sinds wanneer ziet u dit signaal?
Wanneer en hoe vaak worden de signalen gezien, gehoord of geroken?
Nemen de signalen toe af in intensiteit? (onderbouw met wat u ziet, hoort, ruikt)
Is er een aanleiding voor het gedrag of de situatie aan te wijzen?

Wat is het gevolg van het gedrag/situatie voor het kind, de ouder(e), de betrokkene(n), omgeving?
Wordt de zorg betrokkene(n) gedeeld?
Welke actie is tot nu toe al ondernomen?
Schrijf nu uw zorg over dit signaal zo concreet mogelijk, in één of enkele zinnen, op (ten aanzien van de veiligheid nu en risico's in de toekomst).
Wat zijn de beschermende factoren (balansmodel Bakker)

Stap 2 – Overleg met deskundige professional(s) en/of Veilig Thuis	
Aan wie ga ik advies vragen en met welke vraag? Bespreek de signalen met VT de vragen uit stap 1 onder anonimiseren van persoonsgegevens.	
Stel: Degene die ik advies vraag, vindt mijn zorgen onterecht. Wat is mijn volgende stap?	
Stel: Degene die ik advies vraag, bevestigt mijn zorgen. Wat is mijn volgende stap?	
Stap 3 - Gesprek met betrokkene(n) en/of de jeugdige	
Met wie wil ik een gesprek voeren?	
Wie voert het gesprek?	

Wat is het doel van het gesprek?
Welke onderwerpen wil ik in ieder geval aan de orde stellen?
Waar let ik op bij de voorbereiding en uitvoering?
Stel: De betrokkene en/of jeugdige maakt zich ook zorgen en wil verandering in de situatie. Wat is mijn volgende stap?
Stel: De betrokkene en/of jeugdige maakt zich geen zorgen en wil geen verandering in de situatie. Wat is mijn volgende stap?
Stap 4 en 5 – Weeg de onveiligheid of het geweld en beslis met het afwegingskader.
Afweging 1. Heb ik een vermoeden van/is er sprake van huiselijk geweld? Ja/nee Nee: Sluit af en leg vast in dossier. / Ja: Ga verder met afweging 2. Wat ga ik doen?

Afweging 2. Heb ik een vermoeden van/is er sprake van acute en/of structurele onveiligheid? Ja/nee Nee: Ga verder met afweging 3 . / Ja: Meld bij Veilig Thuis.¹ Wat ga ik doen?
Afweging 3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren?² Ja/nee Nee: Meld bij Veilig Thuis. / Ja: Ga verder met afweging 4. Wat ga ik doen?
Afweging 4. Werken betrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?³ Ja/nee Nee: Meld bij Veilig Thuis. / Ja: Bied of organiseer hulp, ga verder met afweging 5. Wat ga ik doen?
Afweging 5. Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?⁴ Ja/nee Nee: Meld (opnieuw) bij Veilig Thuis. / Ja: Vervolg hulp met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen. Wat ga ik doen?

¹ De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.

² Bij acute en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

³ Bij acute en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

⁴ Bij acute en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

Bijlage 11 stroomschema

